

Zumkehr Ecologisch Adviesbureau. P.J.Zumkehr, Oude Terpweg 3, 8891 GE Midsland – Terschelling;
Tel. 0562 – 449196, Mob. 06.50.816.092. E-mail: admin@pzumkehr.nl

De natuurwaarden van het onbebouwde perceel Jan Vrieseekooi te Midsland-Noord, Terschelling.

Piet Zumkehr
Zumkehr Ecologisch Adviesbureau
April 2017

1. Inleiding

Te midden van het gebied van recreatiewoningenterrein “De Landerumerheide” in Midsland-Noord op Terschelling ligt een nog onbebouwd perceel. Het betreft een overblijfsel van een oude eendenkooi. Adviesbureau *Bügel Hajema* heeft van Staatsbosbeheer Terschelling de opdracht gekregen de bestemmingsplanmatige ontwikkeling van het perceel naar bouwterrein voor recreatiewoningen te onderzoeken. Daartoe is het verplicht in kaart te brengen of er juridisch beschermde natuurwaarden op het perceel aanwezig zijn. Bügel Hajema heeft daarom aan *Zumkehr Ecologisch Adviesbureau* te Midsland – Terschelling verzocht door middel van een quickscan het perceel op aanwezige natuurwaarden te onderzoeken. De quickscan is uitgevoerd op 26 april 2017.

2. Locatie

De locatie betreft een onbebouwd perceel te midden van de recreatiewoningen van Midsland-Noord. Het perceel is in alle richtingen door met recreatiewoningen bebouwde percelen begrensd. Het perceel maakt geen deel uit van een natuurgebied. Het ligt niet binnen of in de nabijheid van een van de Natura2000-gebieden van Terschelling.

3. Historie.

Het perceel is een overblijfsel van een oude eendenkooi. In het boekje “Ronde van Midsland” is er iets over geschreven:

“In de achttiende en negentiende eeuw was het vangen van eenden op Terschelling een lucratieve bezigheid. Op tal van plaatsen werden daarvoor eenden- of vogelkooien opgericht, ook in de omgeving van Midsland. Een dergelijke kooi heeft bestaan in Midsland Noord in een gebied tussen de Noordlandweg en de Duinweg dat nu bebouwd is met recreatiewoningen. De kooi wordt wel Jan Vrieseekooi genoemd en is gesticht in 1702. Op de kadastrale kaart van 1830 komt de kooi niet meer voor, en is het terrein weer omgezet in akkerland. De restanten van de kooiplas zijn echter nog steeds terug te vinden. Het betreft een laag en vochtig

stukje land, het enige niet bebouwde perceel tussen de recreatiewoningen.” (Zumkehr, P. et al., 2010, Ronde van Midland, Flevodruk Harlingen, pag.95-96.)

Het perceel is in het bestemmingsplan niet specifiek als cultuurhistorisch element beschermd is.

4. De natuurwaarden van het perceel.

4.1. Landschappelijke structuur.

Het perceel heeft een oppervlak van ongeveer 1 hectare. Het betreft een niet geheel afgevlakt graslandperceel dat aan de oost-, zuid-, en westzijde begrensd wordt door een boomsingel. Aan de noordzijde ontbreekt een dergelijke singel, en is sprake van een directe overgang naar een doodlopende geasfalteerde weg. De boomwal aan de zuid- en westzijde is breed, en bestaat uit meerdere bomenrijen. De boomwal aan de oostzijde is smal en betreft slechts een enkele bomenrij. In het perceel is langs de zuidrand een drinkpoel aanwezig.

4.2. Gebruik.

Het perceel heeft door de jaren heen een kleinschalig agrarisch gebruik gekend. In het verleden werd het perceel vaak als hooiland gebruikt, waarbij sprake was van maaien en afvoeren van het maaisel. Daarnaast werd het perceel door verschillende veesoorten onregelmatig beweide (schapen, geiten, paarden). De laatste jaren overheerst de beweiding door enkele paarden. De intensieve beweiding leidt jaarlijks tot schade aan de graslandvegetatie en tot bodemverdichting. De drinkpoel is pas enkele jaren geleden gegraven ten gerieve van het vee.

4.3. Geomorfologie.

De bodem van de noordelijke helft van het perceel is vlak en recent kunstmatig afgevlakt. De bodem van de zuidelijke helft van het perceel is iets hellend in zuidelijke richting met een verval van maximaal 1 meter. Op delen van het perceel aan de oostzijde zijn kuilen aanwezig, waarop regenwater in de winter regelmatig stagneert. De drinkpoel heeft een ronde vorm met een doorsnee van 4 meter. De bodem ervan ligt op 1 meter onder het maaiveld. De poel is jaarrond waterhoudend.

Het bodemniveau van de boomsingels ligt gemiddeld op hetzelfde niveau als het grasland, of hooguit 50 cm. hoger.

4.4. Hydrologie.

Het perceel heeft geen directe afvoer van oppervlaktewater. Zuidelijk van de brede boomsingel langs de zuidzijde van het perceel loopt een brede greppel in oost-westelijke richting, waarop vanuit het perceel geen rechtstreekse aansluiting is. Ook ontbreekt drainage in het perceel. Als gevolg daarvan ontstaan tijdens regenrijke omstandigheden en in de winter in grote delen van het perceel plas-dras situaties. De noordelijke helft van het perceel is iets hoger gelegen en droger. Desondanks komen ook hier plas-dras situaties voor, doordat de intensieve beweiding met paarden de doorlatendheid van de bodem heeft verminderd.

4.5. Minerale samenstelling van de bodem.

Geanalyseerd aan de hand van de voorkomende vegetatie wordt geconcludeerd dat de bodem matig stikstof- en fosfaatrijk is. De pH-waarde van de bodem ligt tussen 4 en 5. Er zijn geen kalkhoudende bodems aanwezig. Evenmin is sprake van invloed van basenrijk grondwater.

4.6. Vegetatie van het graslandperceel.

Van de vegetatie van het graslandperceel is een Tansley-opname gemaakt (zie bijlage). Daaruit blijkt dat het grasland kruidenrijk is en een betrekkelijk grote diversiteit kent. Het perceel valt uiteen in twee delen. De zuidelijke helft van het perceel is een kruidenrijk grasland met een hoge vegetatiebedekking (95%) en een gemiddelde vegetatiehoogte van 25 cm. De noordelijke helft van het perceel heeft een pioniervegetatie met een geringere vegetatiebedekking van 50%. De vegetatie is er hooguit 10 cm. hoog.

Op de zuidelijke helft van het perceel is Engels raaigras (*Lolium perenne*) aspectbepalend. Daarnaast komen veelvuldig voor ruw beemdgras (*Poa trivialis*), gestreepte witbol (*Holcus lanatus*), gewoon struisgras (*Agrostis capillaris*) en witte klaver (*Trifolium repens*). In delen van het terrein is een sterke inslag van reukgras (*Anthoxanthum odoratum*) aanwezig. Daarnaast komen tal van vochtindicatieve soorten voor, zoals egelboterbloem (*Ranunculus flammula*), geknikte vossenstaart (*Alopecurus geniculatus*), zomprus (*Juncus articulatus*), pitrus (*Juncus effusus*), pinksterbloem (*Cardamine pratensis*) en in geringe mate riet (*Phragmites*

australis). In plantensociologische zin behoort de vegetatie tot de kruidenrijke, natuurlijke raaigrasweide (*Lolio-Potentillion*) op de overgang naar witbolgrasland en met een sterke inslag van overstromingsgrasland als gevolg van de stagnerende afstroming van oppervlaktewater. Het vegetatietype is in Nederland algemeen en komt op Terschelling veelvuldig voor in het agrarisch gebied. Van enige waarde is de groeiplaats van bosveldkers (*Cardamine flexuosa*) in de randzone van het grasland nabij de boomsingel. Op Terschelling is deze soort niet erg algemeen.

De inslag van het overstromingsgrasland is het sterkst in de kuilen in het oostelijke deel van het perceel. Hier is de vegetatiebedekking als gevolg van de plas-dras situatie sterk teruggedrongen. Opvallend is hier de aanwezigheid van een grote groeiplaats van gewoon sterrenkroos (*Callitriche platycarpa*).

Het vlakke gedeelte op de noordelijke helft van het perceel heeft een sterk afwijkende vegetatie. Deze wordt gekarakteriseerd door het voorkomen op grote schaal van greppelrus (*Juncus bufonius*). Het perceelgedeelte doet enigszins afgevlakt aan, hetgeen te wijten is aan maatregelen die de gebruiker van het perceel heeft genomen na afloop van de beweiding met paarden in 2016. De gebruiker heeft het perceel mestvrij opgeleverd, na een seizoen van intensieve beweiding. Daarbij is ook de modderige vertrapte laag van dit perceeldeel verwijderd, waarna een korte, open pioniervegetatie overbleef, echter op een door de beweiding dichtgetrapte bodem. Daarmee is een situatie gecreëerd die normaliter op kleine schaal voorkomt op dammen naar agrarische graslanden. Een opmerkelijke soort uit dit milieu is klein bronkruid (*Montia minor*). Op Terschelling is de soort niet zeldzaam. Er zijn tientallen groeiplaatsen te vinden in vochtig, enigszins vertrapt grasland. Doorgaans gaat het echter maar om enkele planten per groeiplaats. De groeiplaats op het perceel is echter zeer uitgebreid en betreft meer dan 1000 planten. Daarmee heeft het perceel thans de grootste groeiplaats van deze soort op het eiland. Benadrukt moet worden dat de gunstige groeiplaatsomstandigheden kunstmatig tot stand zijn gekomen, en van tijdelijke aard zijn.

Binnen het perceelgedeelte is tevens een groeiplaats van mosbloempje (*Crassula tillaea*) aangetroffen. Het gaat hier om een zeer kleine groeiplaats van maar 1 plant. Het mosbloempje geldt in Nederland als een zeldzame soort. In de duinen van de Waddeneilanden is de soort echter sinds 2000 aan een sterke opmars bezig. Op Terschelling zijn nadien vele tientallen groeiplaatsen bekend geworden, waarvan een aantal grote. De soort verspreid zich sterk via betreding van de planten. De omvang van de groeiplaats op het perceel is in vergelijking met het huidige voorkomen onbeduidend en van weinig betekenis.

4.7. Vegetatie van de drinkpoel.

De drinkpoel is in recente tijd gegraven ten gerieve van het vee. De randzone is sterk vertrapt en maar voor 30% begroeid. In de poel zelf komen enkele algemene drijvende waterplanten voor. Het wateroppervlak is voor 20% met plantengroei bedekt. Voorkomende soorten zijn klein kroos (*Lemna minor*), puntkroos (*Lemna trisulca*), haaksterrenkroos (*Callitriche brutia*) en gewone sterrenkroos (*Callitriche platycarpa*).

4.8. Soorten van natte duinvalleien.

In het verleden, tot in de negentiger jaren van de vorige eeuw, werden op het perceel soorten aangetroffen die normaliter in vochtige duinvalleien voorkomen. Deze soorten zijn echter als gevolg van de intensieve beweiding thans niet meer aanwezig. Een uitzondering daarop is een kleine groeiplaats van drienvervige zegge (*Carex trinervis*). Op wat uitgebreidere schaal komt ook zwarte zegge (*Carex nigra*) voor, echter deze soort heeft in Nederland ook een grote verspreiding buiten het duingebied, en is niet zeldzaam.

4.9. De zuidelijke boomsingel.

Grenzend aan de zuidrand van het perceel is een brede singel aanwezig, van minstens 4 boomrijen dik. De boomsingel bestaat vrijwel uitsluitend uit zwarte els (*Alnus glutinosa*). De elzen hebben een hoge ouderdom en zijn sinds vele jaren niet meer gekort. Op de overgang naar het grasland zijn in de boomsingel verspreid enkele struiken van eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*) aanwezig. De ondergroei bestaat deels uit braam (*Rubus fruticosus*) en wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*), deels uit brede stekelvaren (*Dryopteris dilatata*).

4.10. De westelijke boomsingel.

De westelijke boomsingel is breed en bestaat uit meerdere bomenrijen. Een deel van de singel is echter recent verwijderd. De boomlaag bestaat hier voornamelijk uit grauwe abeel (*Populus x canescens*), gemengd met een enkele zachte berk (*Betula pubescens*). De ondergroei bestaat deels uit braam (*Rubus fruticosus*) en wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*), deels uit vanuit tuinen ontsnapte plantensoorten als roze winterpostelein (*Claytonia sibirica*) en vingerhoedskruid (*Digitalis purpurea*).

4.11. De oostelijke boomsingel.

De oostelijke boomsingel bestaat uit een enkele rij bomen en heeft een minder dichte structuur dan de andere singels. Het betreft hier een singel van zwarte els, gemengd met grauwe abeel. De ondergroei wordt bepaald door braam.

4.12. Vogels.

Op het graslandperceel zijn geen broedvogels aangetroffen. Het grasland is als broedgebied voor vogels ongeschikt. In de boomsingels is een nest aangetroffen van wilde eend en Turkse tortel. Daarnaast is broedindicatief gedrag vastgesteld van zwartkop (2 paar) en van tjiftjaf, fitis, merel, roodborst, kneu en groenling (1 paar).

4.13. Reptielen en amfibieën.

De drinkpoel is onderzocht op het voorkomen van amfibieën. Daarbij zijn exemplaren aangetroffen van bruine kikker (*Rana temporaria*) en is ei-afzetting vastgesteld. Exemplaren van rugstreeppad (*Bufo calamita*) en kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*) zijn niet aangetroffen. Van deze soorten is geen ei-afzetting vastgesteld. De soorten komen derhalve niet voor. Op het perceel komen geen soorten reptielen voor.

4.14. Zoogdieren.

Het perceel wordt incidenteel door konijnen uit de omgeving als foerageergebied gebruikt. Op het perceel zelf komen geen holen voor. Verwacht mag worden dat de boomsingels bewoond worden door bosmuis en rosse woelmuis.

4.15. Ongewervelden.

Op het perceel komen geen bijzondere of kwetsbare soorten ongewervelden voor.

5. Soortbescherming.

De soortbescherming is sinds 1 januari 2017 onderdeel van de nieuwe Wet Natuurbescherming. Voorheen werd dit geregeld in de Flora- en faunawet. De Provincie Fryslân geldt sinds 1 januari 2017 als bevoegd gezag.

Met betrekking tot de soortbescherming is het volgende van belang:

- Er is geen populatie aanwezig van de rugstreeppad
- Er is geen populatie aanwezig van de zandhagedis
- Er zijn geen populaties aanwezig van soorten vleermuizen. De bomen in de boomsingels zijn niet in gebruik als overwinteringsplek of als kraamkolonie.
- Er zijn op het perceel geen soorten aanwezig waarvan de individuen bescherming genieten.
- Voor alle andere kwetsbare soorten geldt de zorgplicht; de uitvoering van de plannen mag niet leiden tot blijvende veranderingen in de "staat van instandhouding" van de soorten.
- De provincie Fryslân heeft een lijst gepubliceerd met algemene soorten, waarvoor in Nederland een "goede staat van instandhouding" geldt. Het gaat dan om kleine zoogdieren en enkele soorten amfibieën (bruine kikker, kleine watersalamander).

Uit de inventarisatie is gebleken dat op het perceel vrijwel uitsluitend algemene soorten voorkomen die landelijk of op Terschellinger schaal niet kwetsbaar zijn. Eventuele bebouwing van het perceel leidt niet tot een dusdanige verandering van de staat van instandhouding van de soorten, dat sprake is van een blijvende verslechtering. Dit geldt tevens m.b.t. de groeiplaatsen van klein bronkruid en mosbloempje op het perceel.

6. Literatuur.

DLG, 2015. Ontwerp-Beheerplan voor de Natura2000-gebieden van Terschelling, inclusief Habitattypenkaart. Dienst Landelijk Gebied, Leeuwarden.

Provincie Fryslân, 2016a. Verordening Wet natuurbescherming Fryslân, 2017. Provinciaal Blad Nr 6515, december 2016.

Provincie Fryslân, 2016b. Besluit van gedeputeerde staten van Fryslân d.d. 27 september 2016 tot vaststelling van de Beleidsregel Wet natuurbescherming 2017. Provinciaal Blad Nr 6542, december 2016.

Zumkehr, P. et al., 2010, Ronde van Midsland, Flevodruk Harlingen.

Kaart 1. Ligging van de het plangebied (rood)

Tansley-opname perceel.

De vegetatieschaal van Tansley is als volgt samengesteld:

- d = dominant
- a = abundant
- f = frequent
- o = occasional
- s = sporadic
- r = rare
- l = local

Tansley-opname Jan Vriesekooi, Midsland Noord

26-apr-17

P.J.Zumkehr

soort	wet.naam	Tansley-code
gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>	o
duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>	s
moerasstruisgras	<i>Agrostis canina</i>	s
gewoon struisgras	<i>Agrostis capillaris</i>	a
fioringras	<i>Agrostis stolonifera</i>	a
zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>	s
geknikte vossenstaart	<i>Alopecurus geniculatus</i>	f
reukgras	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	f
fluitenkruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>	s
madelief	<i>Bellis perennis</i>	o
bleek dikkopmos	<i>Brachythecium albicans</i>	s
haaksterrenkroos	<i>Callitriche brutia</i>	s,la
gewoon sterrenkroos	<i>Callitriche platycarpa</i>	s,la
breekblaadje	<i>Campylopus pyriformis</i>	s
herderstasje	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	s
bosveldkers	<i>Cardamine flexuosa</i>	s
kleine veldkers	<i>Cardamine hirsuta</i>	s
pinksterbloem	<i>Cardamine pratensis</i>	s
zwarte zegge	<i>Carex nigra</i>	s
hazenzegge	<i>Carex ovalis</i>	s
drienvervig zegge	<i>Carex trinervis</i>	s
gewone hoornbloem	<i>Cerastium fontanum vulgare</i>	s
kluwenhoornbloem	<i>Cerastium glomeratum</i>	o
roze winterpostelein	<i>Claytonia sibirica</i>	o,la
mosbloempje	<i>Crassula tillaea</i>	r
kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>	o
tandjesgras	<i>Danthonia decumbens</i>	s
gaffeltandmos	<i>Dicranum scoparium</i>	s
vingerhoedskruid	<i>Digitalis purpurea</i>	r
brede stekelvaren	<i>Dryopteris dilatata</i>	r
kweek	<i>Elytrigia repens</i>	s
speenkruid	<i>Ficaria verna ssp bulbifer</i>	r
kleefkruid	<i>Galium aparine</i>	s
zachte ooievaarsbek	<i>Geranium molle</i>	r
geel nagelkruid	<i>Geum urbanum</i>	r
mannagras	<i>Glyceria fluitans</i>	o
gestreepte witbol	<i>Holcus lanatus</i>	a
gewoon klauwtjesmos	<i>Hypnum cupressiforme</i>	o

gewoon biggenkruid	Hypochaeris radicata	s
zomprus	Juncus articulatus	s
greppelrus	Juncus bufomius	a
pitrus	Juncus effusus	f
fijn laddermos	Kindbergia praelonga	a
klein kroos	Lemna minor	r,la
puntkroos	Lemna trisulca	r,lf
vertakte leeuwentand	Leontodon autumnalis	s
engels raaigras	Lolium perenne	a
gewone rolklaver	Lotus corniculatus corniculatus	r
gewone veldbies	Luzula campestris	o
veelbloemige veldbies	Luzula multiflora	r
klein bronkruid	Montia minor	o,lf
akkervergeetmijnietje	Myosotis arvensis	r
ruw vergeetmijnietje	Myosotis ramosissima	r
slanke waterkers	Nasturtium microphyllum	r
veenwortel	Persicaria amphibia	s
riet	Phragmites australis	s
smalle weegbree	Plantago lanceolata	s
getande weegbree	Plantago major intermedia	o
grote weegbree	Plantago major major	f
straatgras	Poa annua	f
veldbeemdgras	Poa pratensis	s
ruw beemdgras	Poa trivialis	a
grauwe abeel	Populus x canescens	s
brunel	Prunella vulgaris	r
scherpe botebloem	Ranunculus acris	s
egelboterbloem	Ranunculus flammula	s
kruipende boterbloem	Ranunculus repens	s
blaartrekkende boterbloem	Ranunculus sceleratus	s
haakmos	Rhytidiadelphus squarrosus	f
hondsroos	Rosa canina	r
bergroos	Rosa glauca	r
braam	Rubus fruticosus	s
veldzuring	Rumex acetosa	f
schapenzuring	Rumex acetosella	o
krulzuring	Rumex crispus	s
ridderzuring	Rumex obtusifolius	s
liggend vetmuur	Sagina procumbens	f
dagkoekoeksbloem	Silene dioica	s
gewone koekoeksbloem	Silene flos-cuculi	r
wilde lijsterbes	Sorbus aucuparia	o
spurrie	Spergula arvensis	s
heidespurrie	Spergula morrisonii	s
vogelmuur	Stellaria media	o
paardenbloem	Taraxacum officinale	f
bastaardklaver	Trifolium hybridum	r
rode klaver	Trifolium pratense	s
witte klaver	Trifolium repens	f
ruwe iep	Ulmus glabra	s
grote brandnetel	Urtica dioica	s
tijmereprijs	Veronica serpyllifolia	r

